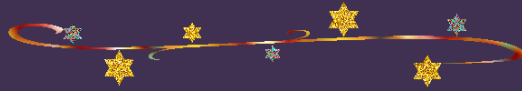

ดอกไม้โบราณยุคไทย ๑๑

โดย บัณฑลอบ หน 27

๑๐๑ ก้านเกรา

แต่อดีตเลี้ยงเพื่อไปบันไดขึ้น

ต่างเพลีนพิศพิงพารุกษาเข้า

อีกจันทร์แจ่งทางทอกรดยกันเกรา

โมกแมงเม่า ไม้งอกขอกติลา

วรรณคดี : นิราศเมืองเพชร

ผู้ประพันธ์ : สุนทรภู่

สมุนไพรมะม่วงคุด ต้นกันเกรา
พฤษภคุ้เห่ย้า เรือไทย หลากหลายเผ่า
เหนืออีสาน งานมันปลา แทนกันเกรา
ใต้ใคร่กล้าด ตำเล้า ตำมูญ

ตะลันออก กัมพูชา ว่าตาตรา
มลายูเล้า กกล้าด่า ตะมะชู้
มหา'ลัย หลายที่ ขี้เข็ดชู้
เป็นไม้คู่ อธิบาย อีสานแดนดิน

ยภย์องต้น มันปลา ตรามหา'ลัย
เป็นพรรณไม้ เลิศล้ำ ประจำถิ่น
นิยมเอา กันเกรา คู่เห่ย้าสุรินทร์
อีกเป็นเป็น ชูชัย มหา'ลัยอุปถ

เป็นพฤษษา มหา'ลัย นครพนม
ความนิยม พรหมพราย หลายแห่งหน
มหา'ลัย ร้อยเอ็ด เต็ดดองกลม
ยภย์องเป็น มะม่วงคุด ต้นบารมี

ชื่อสามัญ Anan tembusa

พืชวงศ์ Gentiannaceae

Species Fragrans.Roxb Fragraea

ไม้กันเกรา มากมี บำเบญจพรรณ

อัมปเปลา มาจาก ลักษณะรูปผา
คล้ายอัมปเปลา ลอยหน้า น้ำแกงบ้าน
ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง บ้างใหญ่ลำ
สูงประมาณ ๖-๗ เมตร เมล็ดเพาะยาก

ดอกกันเกรา เป็นช่อ ตามช่อใบ
ยวมดอกบาน สีขาวใส ใบชุ่มน้ำ
บานเต็มที่ สีเหลือง ๖-๗ ร่องลำ
งามอร่าม ยามเมษา มิถุนายน

ไม้อัมปเปลา หาได้ ไพรพนา
เขตพม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย
ดินแดนไทย ขึ้นได้ ทุกตำบล
มีมากชั้น ทางภาคใต้ มากมายจริง

ใบกันเกรา ใบเดี่ยว สีเขียว
ทรงใบรี ที่โคนใบ ปลายแหลมถึง
ใบเรียงแถว แนบตรงข้าม งามเพริศพรั่ง
ใบเหนียวแข็ง ปลายกิ่ง ยิงมากมี

ผลกันเกรา ทรงกลม รสขมปี
ผลอ่อนมี สีเขียว เดี่ยวเบลี้นสี
เป็นสีแดง เลือดนก ผลดกดี
ดอกมากมี เต็มเมษา มีถิ่นายน

สรรพคุณ กันเกรา ไข่เป็ด
ใช้เป็นยา อายุวัฒนะ ชัดเจนผล
บำรุงไขมัน บำรุงเลือด มูกเลือดผดผ
ขับลมสัน กระเพาะอาหาร ต้านมาเลเรีย

ใช้ขับสัน ทัดใจ ภายพอง
มานคงท้อง ร้องคราง ทั้งท้องเสีย
แก้รักษา ริดสีดวง ปวดพาเพเลีย
แก้ท้องร่วง ไทลเรีย เสียแรงกาย

ใบและผล คั้นได้ สารคาเดอชต์
Gentianine นิโคทอช ทยปอดหาย
ปลูกประดับ บ้านดอยตุงปี กดินหอมกระชาย
ปลูกขึ้นง่าย ใรร่มดี มีนาบุญ

งานก่อสร้าง บ้านเรือน เยือนบารมี
จักตั้งผู้มี ไม้มงคล ประนึ่งที่อนุ
ราชพุทธชัยพุทธ พุญบุญ
ต้นอนุ ไฟใต้ ปดุงครุทธา

ทั้งยังมี ลักทอง ทรงบาดาล
พิชรับประทาน ก้านใบ ให้คุณค่า
คือทองกลาง ลีทอง ตั้งนัยน์ตา
ไม้มงคล เก่ากาตา พาพันร้อย

ไม้ก้นเกรา เข้าพิธี ศิลาฤกษ์
อันเอิกเกริก ฤกษ์ยามดี ศรีสัตใต้
เป็นอาหาร ค่างคาถา เหล่านกไพร
ทั้งเนื้อไม้ ก้นเกรา ชัดเงางาม

ก้นเกราใหญ่ ใช้ก่อสร้าง อย่างทนทาน
เหมาะเอะการ ทำเสาน้ำน สะพานข้าม
เพชรนิเอร์ ไม้ก้นเกรา เจลาต้า
เกษตรกรรม ทำเครื่องมี ระบือโกด

อุตสาหกรรม ทำเรือ อะเคื่อคง
เอกรระโดง โครงเรือ เหนือไม้ไหน
โต๊ะตุ้ยอง เก้าอี้ มีมากมาย
เครื่องมีไม้ ก้นเกรา เขาไฟปอง

โรงศพจีน หีบสำปา ต่อมพำชฉาน
เครื่องเรือนชาน กระดานพื้น ผงฝังศพ
องกบประตู่ หน้าต่าง สร้างนำมอง
เครื่องใช้ศพ จำเป็น เพื่อกันเกรา

ซีอกันเกรา เภทหมาย ไส้สังข์
ซีอตำเลี ทำเล้ารื้อ ไม่กัดเก่า
ตุ๋นไพร ไหมงคด ผดเพริดพราว
ปลุกกันเกรา เคล้ำคดบ้าน ชันบานหทัย

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

พืชยืนต้น ขนาดกลาง บ้างก็ใหญ่
พบทั่วไป ในแคว้น แดนสยาม
ดอกลมดิง...เมื่อดอง...เหลืองงดงาม
น้ำตมตอม หอมทุกยาม ล้ามากมี

ชื่อพืชนั้น นะหรือ ชื่อกันเกรา
หนึ่ง ในเก้า...ไม่มงคล...กุศโลศวี
ถูกนิยม นำมาใช้ ในกรรมพิธี
สร้างบ้านใหม่...ให้มี...ดีตระการ

ชื่อผิดแพก แตกต่าง ดังนี้แล้ว
ชื่อตำแสง ตำเลา ชาวใต้ขาน
ภาคกลางชื่อ กันเกรา นับเนานาน
ที่อีสาน ชื่อหม่นปลา พาล้าแดง

คนดีบ้าน...นำดอกมา...บุษยิพระ
ด้วยศรัทธา ปฐิทะ กระจ่างแจ้ง
ในงานบุญ บวชภาคนี้ มีเปลี่ยนแปลง
ทวงพบแดง แห่งธรรม ล้ำอนันต์

คุณภาพไม้ ขันดี สีเทสีองอ่อน
เนื้อเหนียวแดง ทนร้อน มีฟันแน่น
เจดณแดง แดง ล้อม ล้อมทุกวัน
ทำเสานัน...บ้านทร...อยู่ร่มเย็น

สร้างห้องหอ คดอรั้ง ลัดกมัน
มีมีสัน...ทอน ไท...ให้คนเห็น
ยามคำคืน รั้นรมย์ ชมจันทร์เพ็ญ
แอบอิงเอน เอยง ไทได้พะเนอ

ก้มหน้างูต ลุดแดน แ่งนในอก
อย่าตระหนก ตกใจ มากมายหนอ
กั้นเกราะช่วย ท่านได้ ไม่ต้องรอ
แก่นใส่หม้อ...ต้มน้ำ...นำต้มกิน

กั้นเกราะพร้อม ให้อมปรุง บำรุงธาตุ
ทำเสียดผาด...บริบูรณ์...มีสุยสัน
แก้อ่อนหนึ่ง ต่างพุดอง ไม่ต้องจิ้นต์
กดับส่องสุด ลุดโคกน ทั้งอินทริย์

โกวิท ธีรวิโรจน์

ต้นก้านกระรา เบบ้าง แพร่ร้อนคลาย
นั่งเอนกาย หมายถึง ใจสงบ
ธรรมชาติ พิลาศเสื่อ คราเจอพบ
เลกสิรรครบ จบสิ้นทุกข์ สุขห่มใจ

อีสานเฮา เว้า"มันปลา" คราบ้านทั้น
สุดคิดค้น อันหาคำ พร้าขมได้
๑๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑ ห่มบรรยาย
พลัดลมปราย ไปรยละ๑๑๑ ๑๑๑๑๑

ลมร้อนผ่าน กัดบ้านเย็น เต็นเงาร่ม
น้ำอารมณ์ ตมต๑๑ ๑๑๑๑๑
ไกลแฉ๑๑๑ ทำ๑๑๑ ค๑๑๑
งามเรียงทิว ลี๑๑๑ ที่ไพร่ราย

คราติตผล ยลเด็กรชัอ คดอเชียวดี
 รชมปรี ติเป็ลียนแปดง แดงสุกฉาย
 แผลงคดุก ปดุกฟูงนก พกโอบกราย
 ต่างมุงหมาย ได้ติ่มเอม เปรมสภาย

เป็ลือกต้นหนา ผ่าแยก แดกรชรร
 กิ่งแผ่คละ ระเรี๋ย เค็ลียใบฉาย
 หนีอไม้แข็ง แกร่งงาม อร่ามฉาย
 ตั่ง ติ๊ะเตี๋ยง เค็ยงเค็รีอง ไข่ ตั่งอຍไม้มันปด

เจมมดอ ไม้ สมนไพร ใ้ให้คุณยั้ง
 ทุกส่วนลั้ง มิ่งมงคด ดลรักรษา
 ไอหิตหาย คดายทอองมาน สมนภายา
 ล้าคุณค่า ปาพงไพร ไทยค้ำคุณ

กุศล คำเพราะ

ต้นกุ่มกรวดมีพริ้วขึ้นในป่า
 ไม่มีค่าปลูกไว้ได้ประสงค์
 เบญจพรรณขึ้นง่ายดั่งใจ
 ต้นเรียบตรงเปลือกดีสีน้ำตาล

ภาษาถิ่นทางใต้เรียกตำเล็
 ต้นตาเตราตะถันออกดอกกลิ่น
 ทางเหนือเรียกมันปดามาเหนียงนาน
 ไม้พื้นบ้านพม่า ไทยใช้มากมี

ต้นกุ่มกรวดขนาดกลางบ้างต้นใหญ่
 ขึ้นทั่วไปในถิ่นน้ำจืด
 ฤดูร้อนหนาบดอายุก็ถึงเป็นรูปรี
 ฤดูเย็นยอดสีเขียวแน่นทั้งแผ่นใบ

ให้ผลเดี่ยวสีเขียวอ่อนมีรสขม
 รูปทรงกลมเรียบดีสีแดงใส
 เมล็ดเล็กเล็กมากมีอยู่ข้างใน
 สีน้ำตาลไหม้เป็นกลุ่มเนื้อนุ่มดี

ดอกเป็นช่อตามซอกใบมีให้เห็น
 กว้างโคนเด่นเห็นดอกออกแต่ดี
 เนื้อนุ่มเป็นหลอดช่อเกสรนั้นมากมี
 เพาะเมล็ดดีปักชำง่ายขยายพันธุ์

ต้นกัณฑ์เกราะประโชชน์มากจากใบแก่น

สรรพคุณเส้นแน่นคัตจัดสรรพ
สมุนไพรมะเร็งได้ใช้กัน
คุณค่านั้นเป็นยารักษาภัย

แก่นกัณฑ์เกราะผาดเผื่อนเปื้อนรลสม

แก้ธาตุลมโลหิตพิษท่างหาย
แก้หืด ไอแน่นอกให้สบาย
ปวดท้องคลายโรคพิษหนึ่งทั้งพวง

แก่นและใบผสมกันนั้นเห็นชัด
เส้นติดขัดแก้ไขได้ทั้งพวง
ผลกัณฑ์เกราะผสมใบใช้ประกอบ
แก้ปวดได้สมปองเป็นของดี

ไม้กัณฑ์เกราะดงามยามต้นใหญ่
แผ่เงาให้ร่มเย็นเป็นสุขศรี
ดอกหอมเย็นระรื่นชื่นชิว
ปลูกสร้างบ้านทำพิธีมีโชคชัย

ไม้เนื้อแข็งงามดีมีสีเหลือง
ชื่อดีชื่อเสียงนิยมผสมสมัย
ปลูกป้องกันภัยร้ายชดด้วยกันภัย
สมุนไพรมะเร็งงามนามกัณฑ์เกราะ

อัษฎสิทธิ์ ณ เชียงใหม่

กัณฑ์แรก ตำลึง ตำแสง ตาเตรา ไชรี
ชาวมลาญ ภาคใต้ ไทยเรือกว๋
ตำมาญ ประตักษ์แฉ่ง แห่ล่งที่มา
เป็นพฤษภา ประจำ เมื่๑๑สุรินทร์

ไม้ยืนต้น ขนาดกว้าง กลางถึงใหญ่
ปลูกเอาได้ กลายเป็น เช่นทาร์พอลิม
ยี่สิบห้าเมตร สูงจากพื้น พื้นแผ่นดิน
เกิดในถิ่น พนทไพร ใกล้เคียงน้ำ

มาเลเซีย อินเดีเย ไทย ในพม่า
พบกัณฑ์แรก ท้าวพารา คำเล๑ล้า
จักประดับ พบเห็น เป็นประจำ
หาก ได้นำ ปลูกตงแต่๑ แห่ล่งงามดี

เป็นใบเดี่ยว ตรงข้ามเดี่ยว เรียงสลับ
สีเขียวเข้มเด่น เป็นมันวับ รับกัณฑ์
ขึ้นแน่นหนา ปลายกิ่งก้าน น้ันรูปรี
แผ่นใบมี ความเหนียว เดี่ยวคงนาน

เป็นผลเดี่ยว ทรงกลม ผิวเรียบมัน
ตั้งแหลมสั้น ปลายผล ไม้ขนาน
ผล๑๑นเดี่ยว ลูกแดงได้ ทาใจปาน
ติดผลยาว๑ ผ่านเมษา ถึงมิถุนายน

ต้นก้นแกรา ไทยเรานี้มีทุกภาค
แต่พบมากทางใต้ใกล้แหล่งน้ำ
ป่าเบญจพรรณเหนืออีสานก้นแกรางาม
ในเขื่อนดอนเม็ที่พม่าและมาเลเซีย

ต้นก้นแกรา ไม่เล็กมากขนาดกลาง
ใหญ่มีบ้างมองเห็นเด่นได้แต่
25 เมตรสูงอากาศคะเน
เปลือกกลายเท่หรีบบมีสีน้ำตาล

ใบก้นแกราที่เห็นเป็นใบเดี่ยว
เนื้อใบเหนียวปลายใบแหลมแถมโคนนั้น
มีสีเขียวเรียงงามตรงข้ามกัน
ใบหนามันเรียบดีทรงรียาว

ดอกก้นแกราออกงามตามซอกใบ
เป็นช่อใหญ่สะอาดดีด้วยสีขาว
บานเต็มทีสีก็กลายได้เหลืองพราว
ออกดอกราวช่วงเมษาถึงมิถุนายน

ดอกที่งามอร่ามเหลืองอันเรื่อกรอ
เป็นอันต้องโรยรายกลายเป็นผล
พลองสวยดีสีเขียวอ่อนให้ชวนยอด
พอสุกจนเต็มทีเป็นสีแดง

ต้นกันแกรราสมุนไพรให้ประโยชน์
ไม่มีโทษสรรพคุณเหนือดีแต่แข็ง
ผลเบสีอกต้นแก่นใบไม้เบสียนแปลง
เป็นยาแรงรักษา ได้หลายอาการ

แก่นกันแกรราเผื่อนผาตรชาติขม
ช่วยขับลมแก้หืดไอ ใช้ขับสัน
อึกไขมันบกพร่องแก้ท้องมาน
เสียดพิการแก้ได้ใช้แก่นยา

เป็นสมุนไพรพื้นบ้านทานแล้วจะ
อายุวัฒนะยืนนุกช่วยรักษา
ช่วยยับยั้งโรคผิวหนังทั้งเชื้อรา
แก้เส้นยึดนำแก่นมาผสมกับใบ

ประโยชน์ของก้นแกรามีมากล้น
ไม่มองดูให้ประกอบพิธีดีเหดีหลาย
ช่วยป้องกันได้จริงสิ่งชั่วร้าย
อันตรายต่างๆระห่าง โทษ

ไม้ก้นแกราเนื้อดีสีเหดีองอ่อน
ตัดเป็นท่อนแม่เนื้อแข็งแกะแต่งได้
งานก่อสร้างประตูหน้าต่างรางรถไฟ
เฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ในครัวเรือน

อีกขอบพรมัดขดงานแกะสลัก
ทำเสาหลักเสาบ้านกระดานเสื่อ
เสื่อสะพาน งานอกไก่ไม้เครื่องเรือน
ใช้ก่ลาดเกสื่อนำผนังบ้านทนทานดี

ผดนั้นเป็นอาหารของผองสัตว์ป่า
อีกนกกาต่างคาเด่าดูซี
ดอกก้นแกราเอามาใช้ในพิธี
เบสีกองสละติมิหลายเนื้อไม่งาม

ปลูกก้นแกราเป็นไม้ให้ประดับ
ดอกกระยับสีเหดีองเรื่อองสยาม
กลิ่นดอกหอมย้อมใจ ได้ทุกยาม
ปลูกไม่งามทานทนต้นก้นแกรา

จรุพร สุวรรณปากแพรง